

**PROF. DR. KOVÁCS ÁRPÁD
KÖLTSÉGVETÉSI TANÁCS
MAGYAR KÖZGAZDASÁGI TÁRSASÁG**

A MAGYAR GAZDASÁG REMÉNYEI ÉS ESÉLYEI

**GYOSZ
2012. OKTÓBER 29.**

AZ ELŐADÁS FŐBB BLOKKJAI

1. Államháztartás-menedzselési (kényszer)pályák, a kormányzás mozgásteret, a feladatok és az intézményi funkciók determinációi

Külső adottságok:

- ✓ az eladósodottság determinációi
- ✓ kapcsolódások a világgazdasághoz, világgazdasági feltételek
- ✓ integrációs adottságok,

Belső feltételek:

a társadalom állapota (örökség, érdekek, és adaptációs képességek)

- ✓ államháztartás terjedelme, változtatásának lehetőségei
- ✓ a lakosság érték- és érdek világa, a csak a munkaerejét áruba bocsátó mikro-vállalkozások várakozásai
- ✓ a kormányzati menedzsment képessége, teljesítménye, társadalmi beágyazottsága (szabályozás, igazgatás, reagáló-képesség)

a reál és költségvetési gazdaság állapota (gazdasági örökség és mire jutottunk)

- ✓ a multinacionális vállalatok és a belföldi beszállítók érdekrendszere,
- ✓ a belföldi érdekeltségű szereplők, a kis- és középvállalkozók érdekrendszerének alakulása
- ✓ Az államháztartás működésének töréspontjai

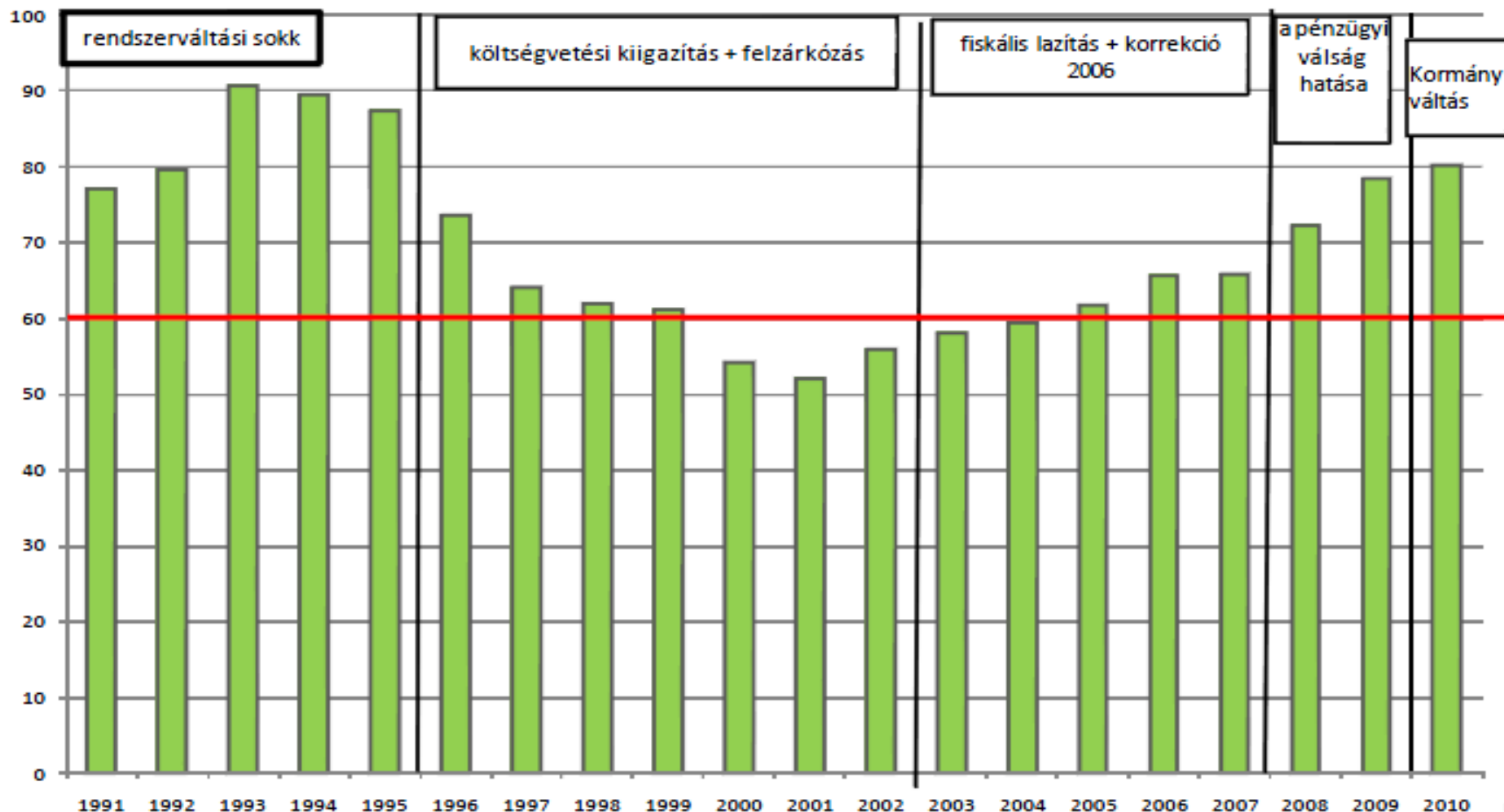
2. Gazdasági teljesítményünk és az államháztartási működés: devilis körök..

3. Tanulságok,

- ✓ **Miben bízhatunk...**
- ✓ **Az „angyali kör” lehetősége...**

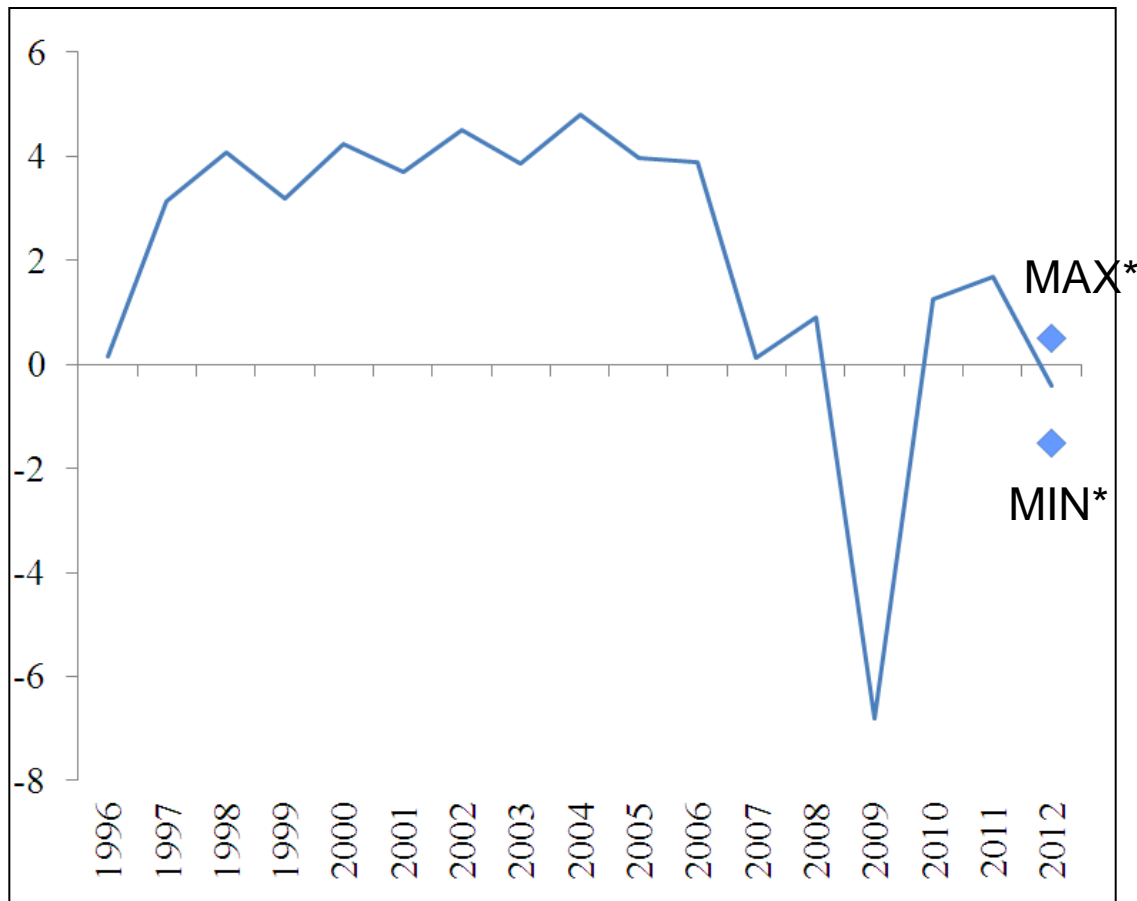
AZ ÁLLAMADÓSSÁG ALAKULÁSA ÉS A KORMÁNYZÁS

A bruttó államadósság a GDP-hez viszonyítva

IDÉN VISSZAESÉS, JÖVŐRE STAGNÁLÁS VÁRHAÓ, KÉRDÉS AZ, HOGY ÁTMENETI LESZ-E A RECESSZIÓ?

GDP-növekedés és várakozások (év/év, %)

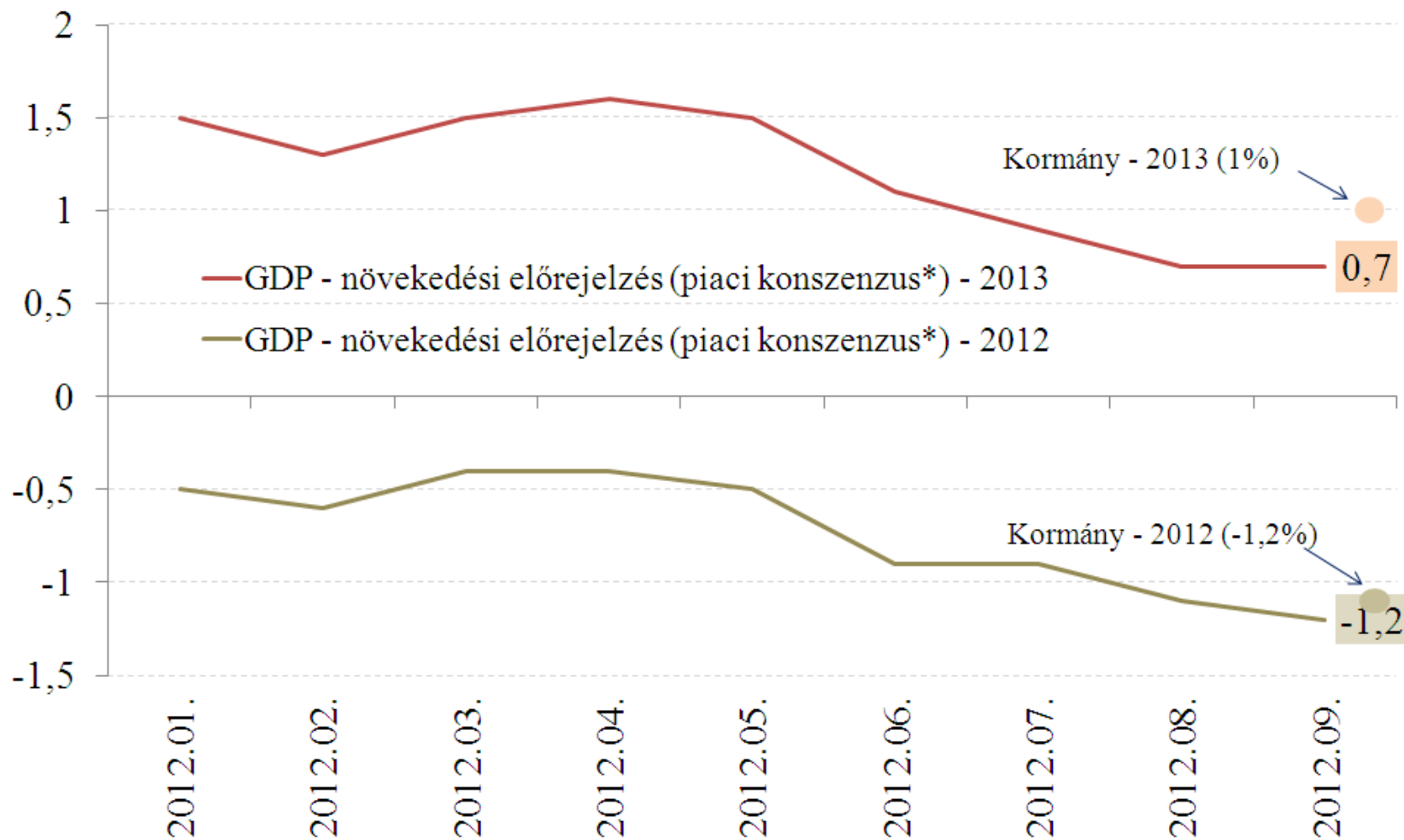

- **Kormány (2012. ápr.): +0,1%**
- **MNB (2012. április): +0,1%**
- **IMF (2012. április): +0,0%**
- **EU (2012. május): -0,3%**
- **Piac CE*: (2012. április): -0,4%**
- **Kormány (költségvetési tvj) – 0,1%**
- **Kormány kiigazítás (október) - 1,2%**
- **Üzleti szektor várakozása: – 1,5%**

2012.10.29.

A KORMÁNY CSÖKKENTETTE A 2012-2013. ÉVEKRE VONATKOZÓ GDP- PROGNÓZISÁT, AMI MÁR ÖSSZHANGBAN VAN A PIACI ELEMZŐK NÖVEKEDÉSI VÁRAKOZÁSÁVAL

GDP - növekedési várakozások 2012-re és 2013-ra az egymást követő

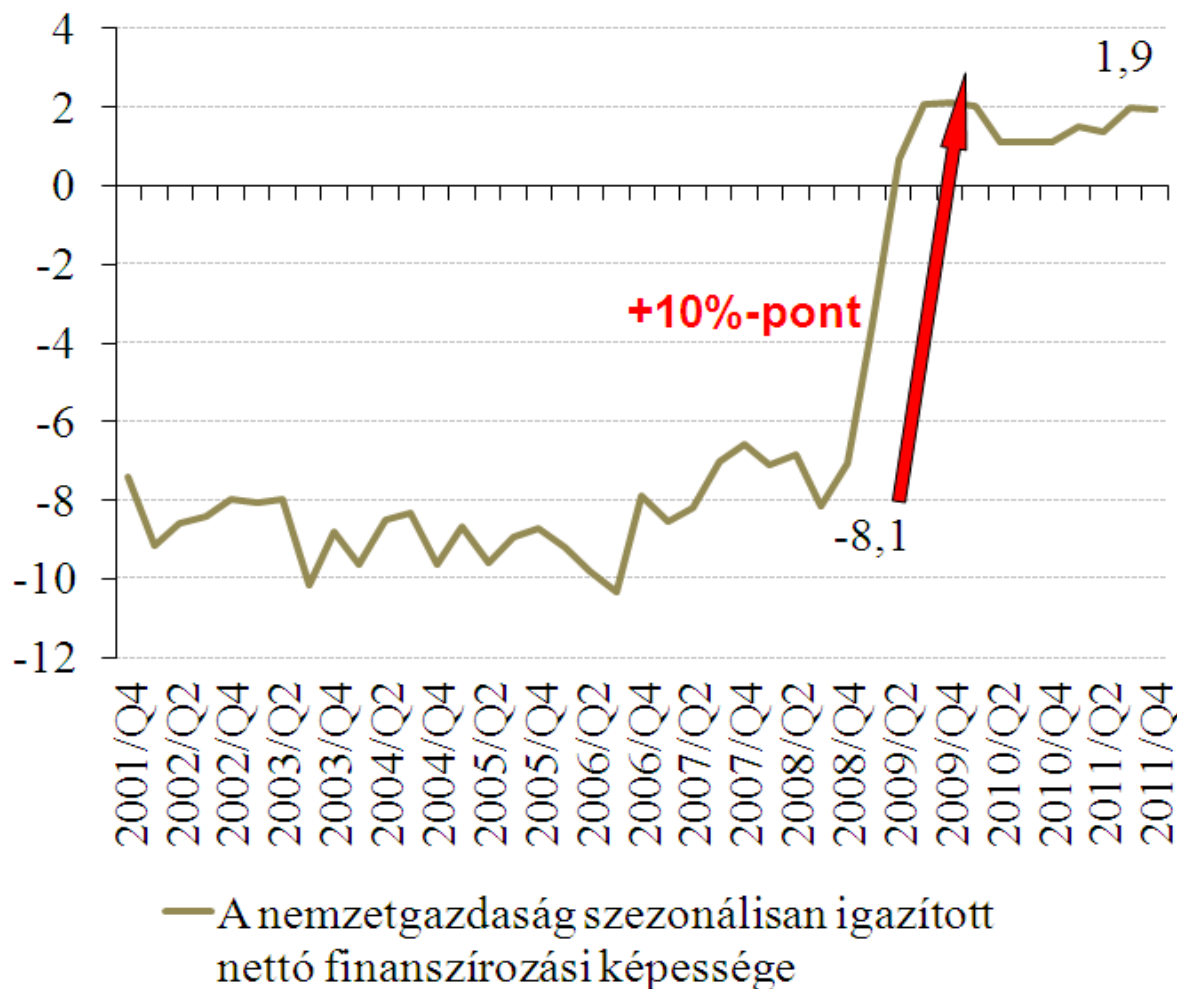

2012.10.29.

Forrás: NGM *: Consensus Economics piaci elemzői felmérés (2012. szeptember)

POZITIVUM, HOGY A NEMZETGAZDASÁG A KORABBI ÉVEK KÜLSŐ HIÁNYAI UTÁN AZ ELMÚLT ÉVEKBEN MÁR KÜLSŐ EGYENSÚLYI TÖBBLETET MUTAT FEL

Külső egyensúly (a GDP százalékában)

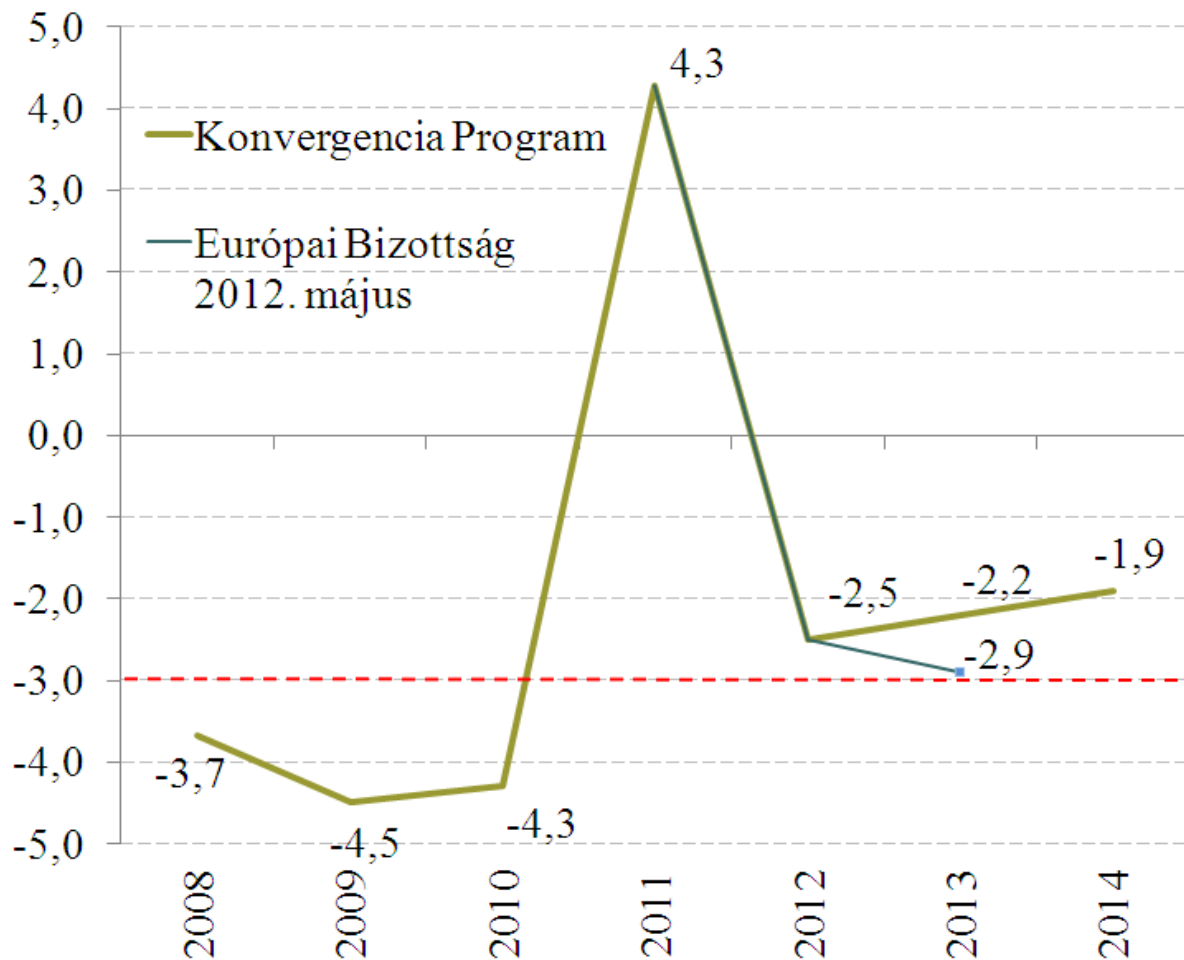

Okok:

- A markáns költség-vetési kiigazítás
- A háztartások nettó megtakarításának (a GDP 1,5 százalékáról 4,5-5 százalékra történő) növekedése
- Tőkebeáramlások lelassulása

A KÖLTSÉGVETÉS HIÁNYA ALACSONY, ÉS AZ ÚJ KONVERGENCIAPROGRAM INTÉZKEDÉSEI, A KIIGAZÍTÁSOK HOZZÁJÁRULNAK HOGY A MAGYAR HIÁNY 3% ALATT TARTHATÓ, DE... IGEN JELENTŐS A NÖVEKEDÉSI ÁLDOZAT

A költségvetési egyenleg (a GDP százalékában)

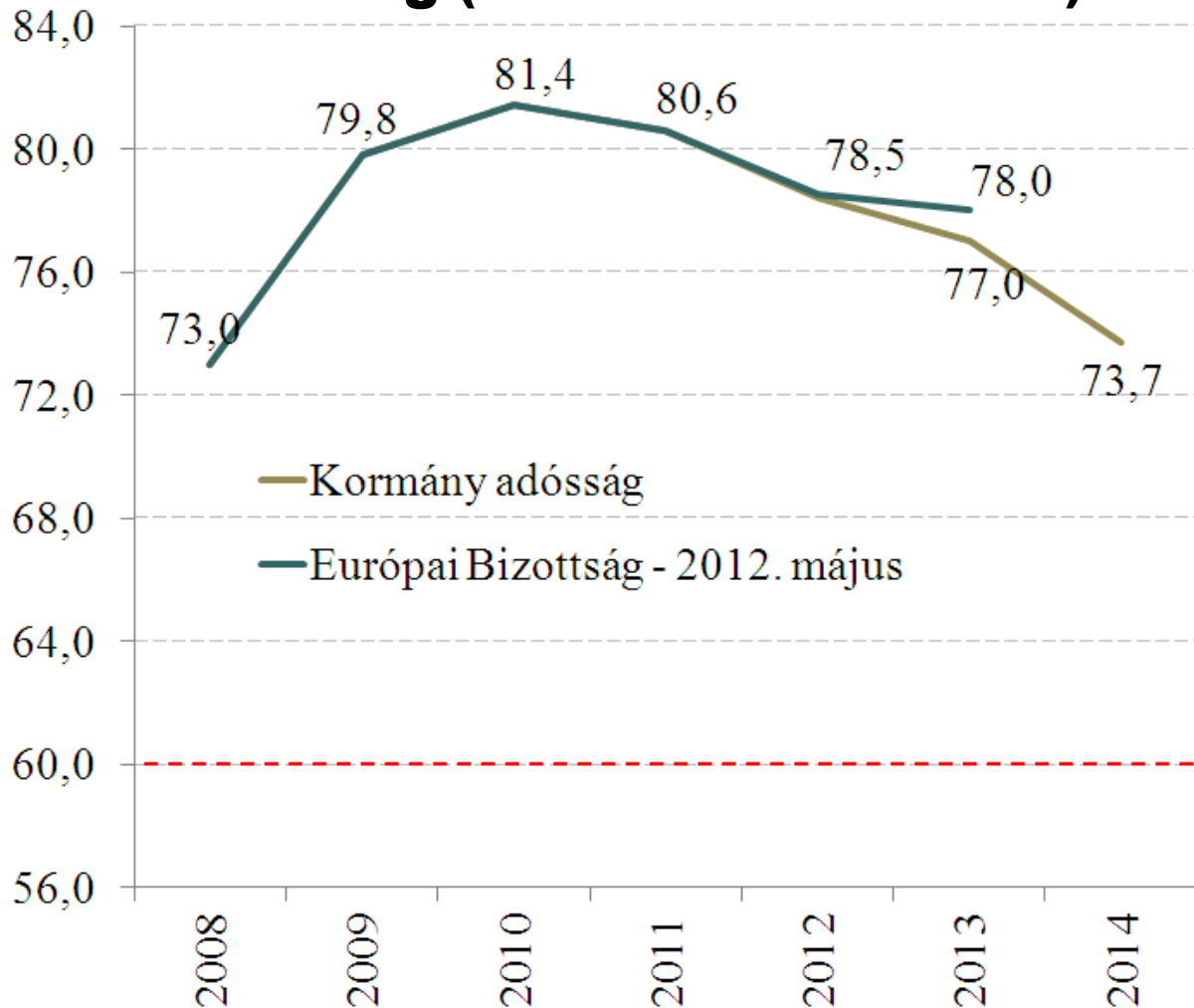

- a 2011-es költségvetési többlet háttérében a nyugdíjvagyron átvétele állt
- a 2012-es költségvetésben előirányzott költségvetési egyenlegjavulás eredményeként a költségvetés hiánya alacsony lesz
- az új konvergencia-program intézkedései miatt az Unió 3% alá csökkentette 2013-as hiány-előrejelzését

2012.10.29.

AMENNYIBEN A KÖLTSÉGVETÉSI HIÁNY ALACSONY MARAD, A FORINT PEDIG FOKOZATOSAN FELÉRTÉKELŐDIK, AZ ÁLLAMADÓSSÁG CSÖKKENŐ PÁLYÁRA ÁLLHAT

Államadósság (a GDP százalékában)

- a kamatfizetések nélküli egyenleg ugyan többletet mutat

- azonban az idén lejárt közel 1500 milliárd forintnyi devizatartozás növeli a sérülékenységet

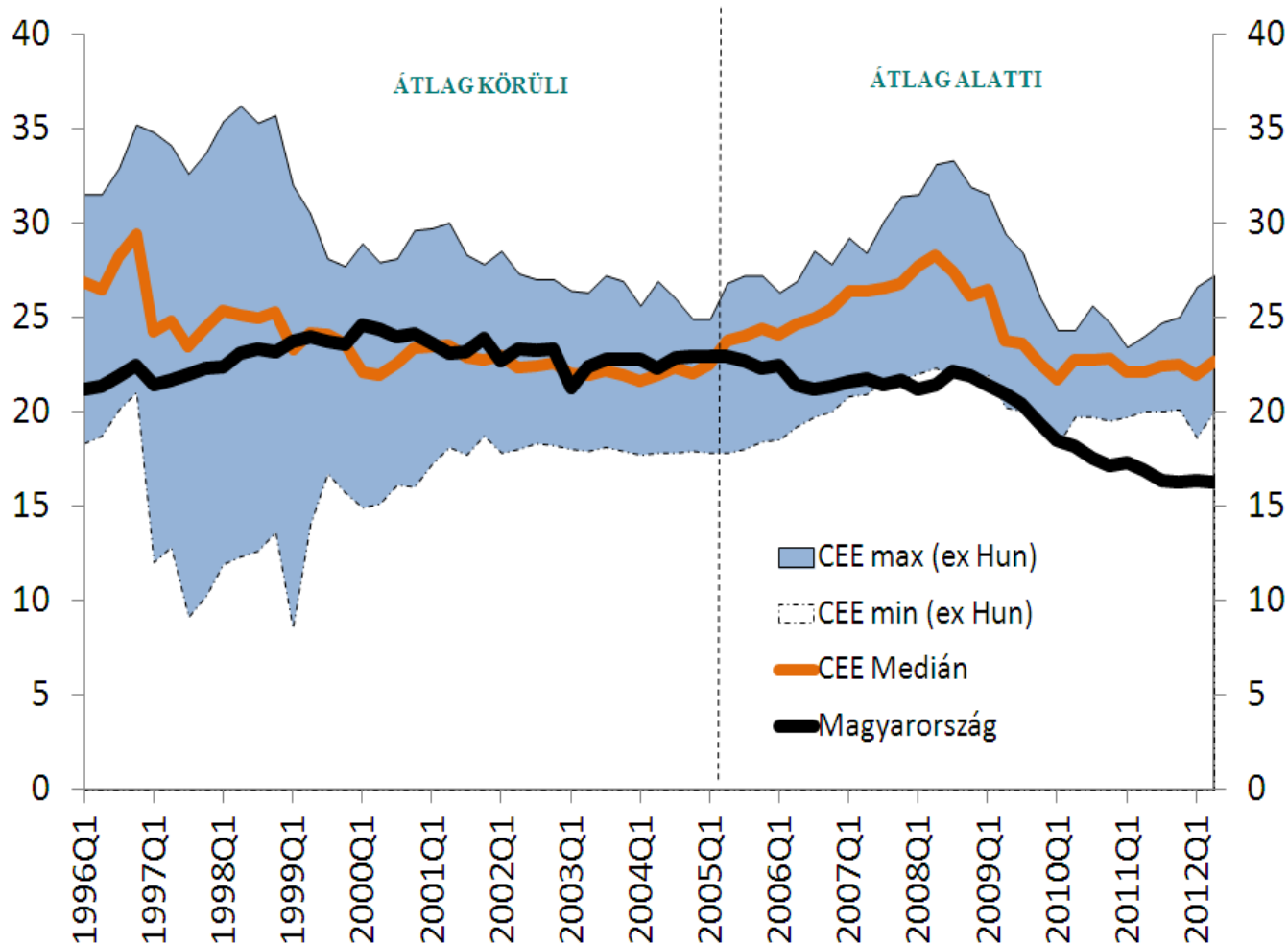
- az adósságdinamika szempontjából kulcskérdés az EU/IMF megállapodás megkötése

2012.10.29.

Forrás: Európai Bizottság, IMF

STRUKTURÁLIS PROBLÉMA 1 - A BERUHÁZÁSI RÁTA MAGYARORSZÁGON A LEGALACSONYABB A RÉGIÓBAN

A BERUHÁZÁSOK A GDP ARÁNYÁBAN (%)

Lemaradás okai

Bizonytalan makrogazdasági környezet:

- EMU adósságválság
- Magyarországon lassan 5 éves költségvetés restrikción

Bizonytalan szabályozási környezet - szektoradók

Bankadó

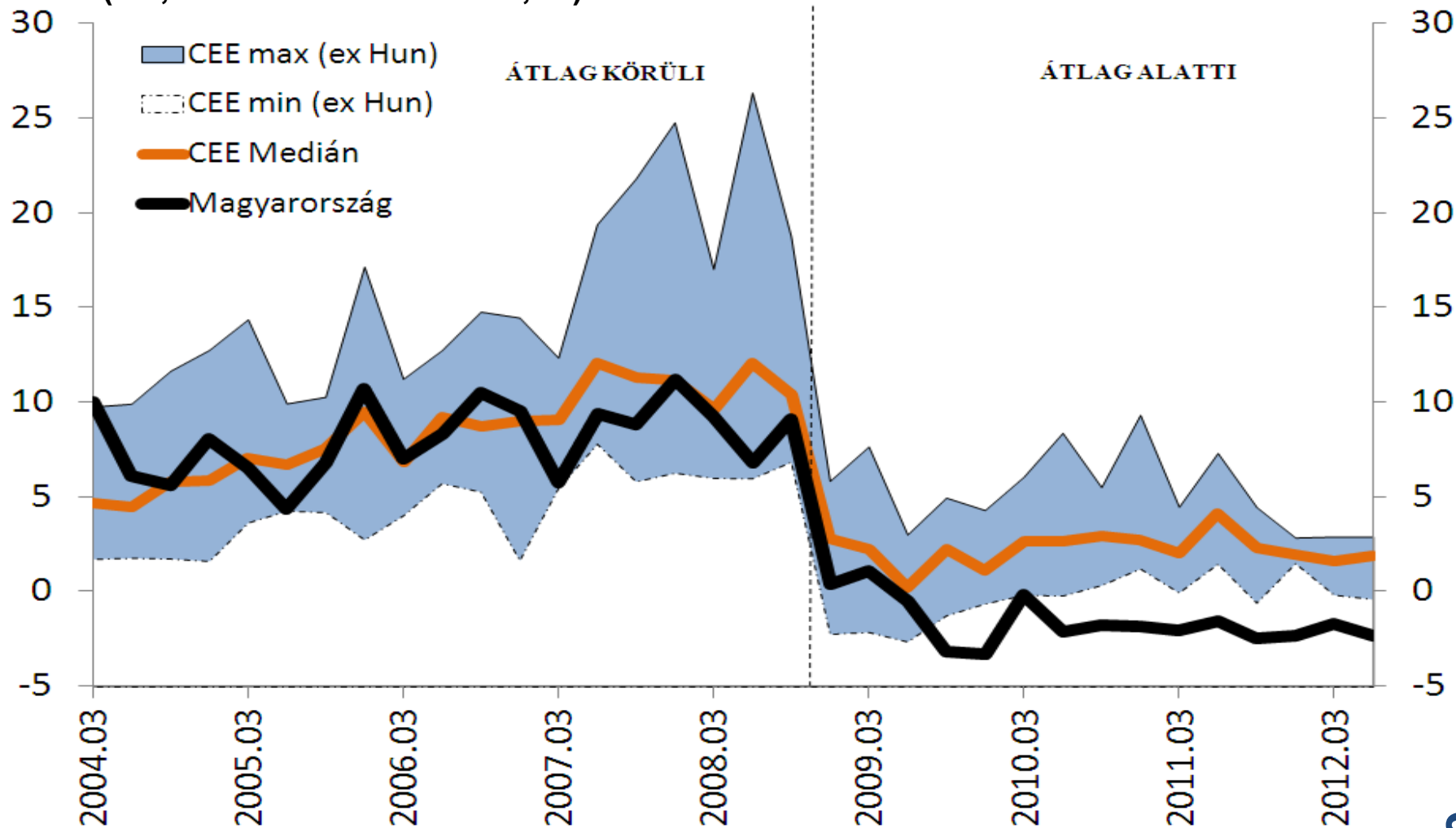
Végtörlesztés miatt szűkös, a felárak miatt pedig drága finanszírozás

2012.10.29

Forrás: Eurostat, CEE : Visegrádi országok és Románia illetve Bulgária

STRUKTURÁLIS PROBLÉMA 2 - RÉGIÓS ÖSSZEVETÉSBEN ITT A LEGGYENGÉBB A HITELEZÉSI AKTIVITÁS, AMI VISSZAHÚZZA A NÖVEKEDÉST

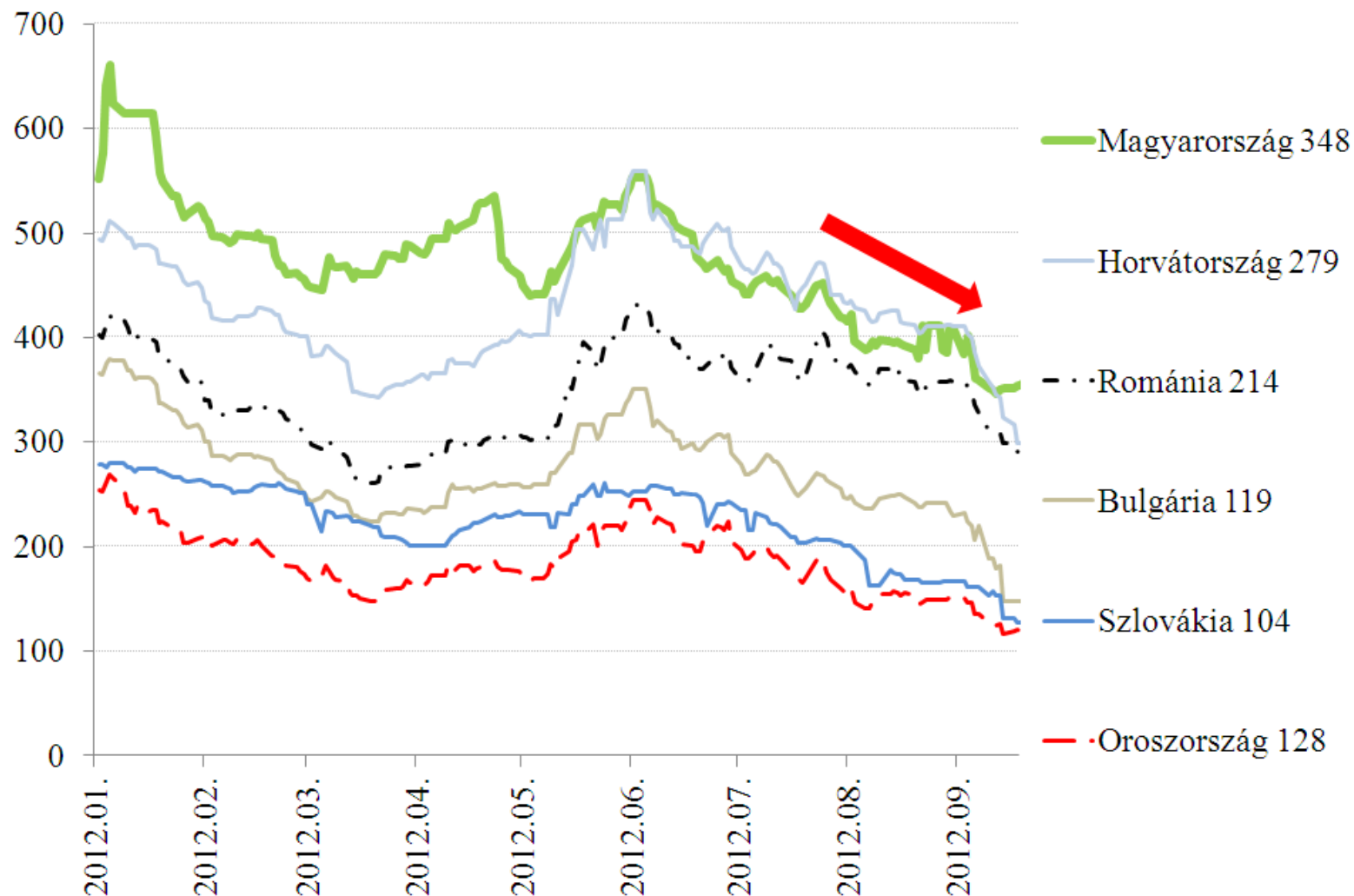
A BANKSZÉKTOR NETTÓ HITELEKIHELYEZÉSE A MAGÁNSZEKTOR FELÉ (SA, A GDP ARÁNYÁBAN, %)

Forrás: Nemzeti Bankok CEE : Visegrádi országok és Románia illetve Bulgária

A KOCKÁZATI FELÁR CSÖKKENTEK, UGYANAKKOR EZ A MÉRSÉKLŐDÉS MÁS RÉGIÓS ORSZÁGOKRA UGYANÚGY JELLEMZŐ, MINT HAZÁNKRA

A CDS-felár (bázispont)

2012.10.29.

Forrás: Reuters

A 2013. ÉVI KÖLTSÉGVETÉS FINANSZÍROZÁSÁVAL KAPCSOLATOS BIZONYTALANSÁGOT MEGSZÜNTETNÉ AZ EU-IMF MEGÁLLAPODÁS

2012. augusztusának végén a költségvetés likvid eszközállománya több, mint 2000 milliárd forint volt

1. 676 milliárd forint a KESZ-en
2. 972 milliárd forint a devizaszámlán (amiből 400-500 milliárd forint az IMF swapok-hoz köthető betét-egyenleg)
3. 655 milliárd forint a Nyugdíjvédelmi és Államadósság-csökkentő alapon

Finanszírozandó tételek 2013 végéig*: a hiány és az adósságlejáratok

1. 2013-ban összesen 927 milliárd forintnyi nettó finanszírozási igény**, amelynek 100%-a jelentkezhet az első félévben (ebből 827 a pénzforgalmi hiány és mintegy 100 milliárd EU-s előfinanszírozás)
2. 2444 milliárd forintnyi devizalejárat
3. 1527 milliárd forintnyi HUF kötvény-lejárat
4. Mintegy 1609 milliárd forintnyi kincstárjegy-lejárat

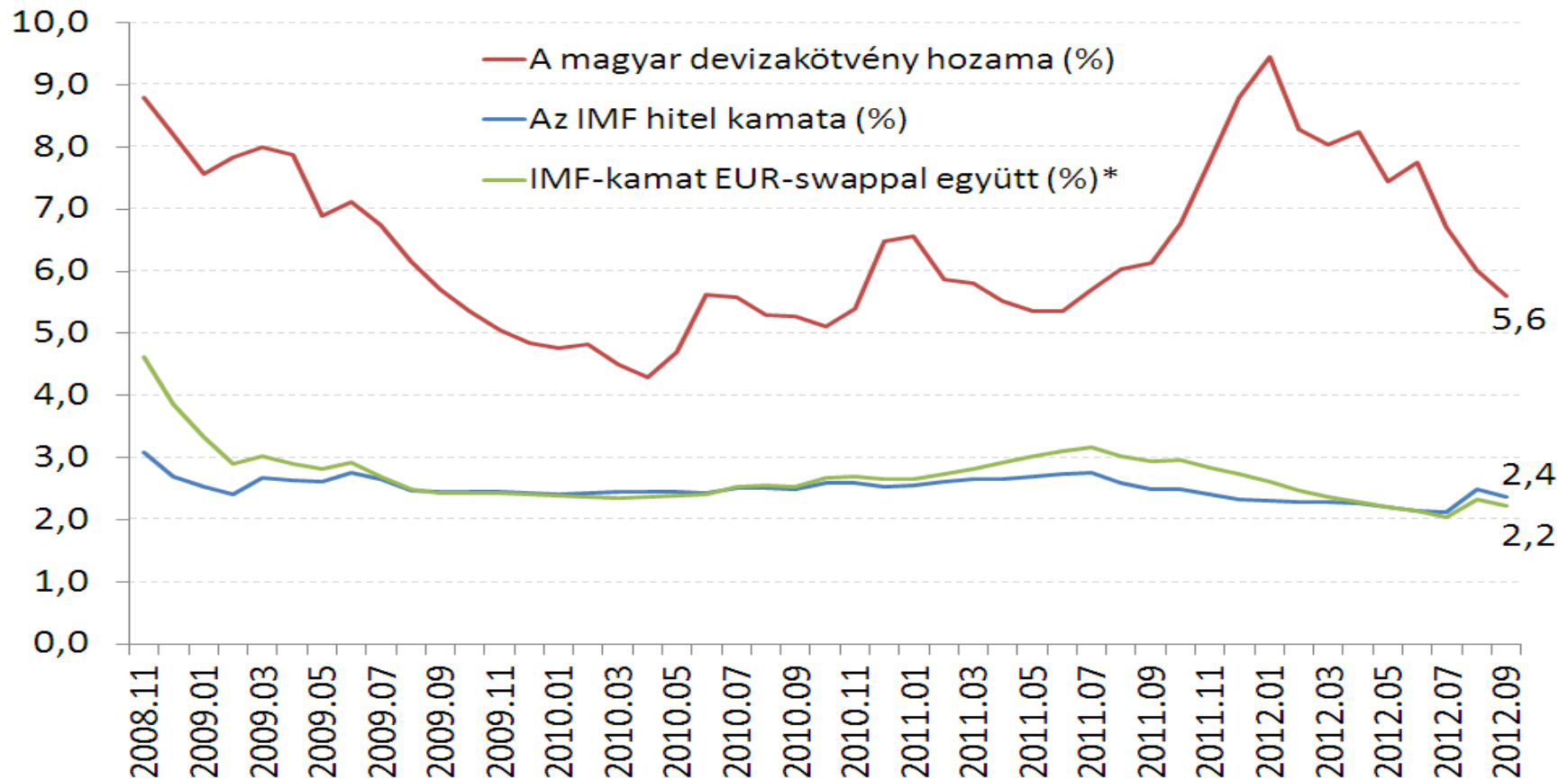
Mivel a hiány és a devizalejáratok meghaladják a teljes likvid eszközállományt, ezért a költségvetés akkor finanszírozható megegyezés nélkül, ha:

Sikeres a tervezett 4 milliárd eurós piaci deviza-kibocsátás
➤ Ez nem reális feltételezés, bővli minősítés mellett

1. A költségvetés tartja a hiánycélt és
2. Sikeresek a tervezett forintkibocsátások

AZ IMF-HITELFELVÉTEL ÉRDEMBEN HOZZÁJÁRULHATNA A KAMATKIADÁSOK MÉRSÉKLŐDÉSÉHEZ, AZ IMF-HITEL KAMATA LÉNYEGESEN ALACSONYABB, MINT A FORINT- VAGY A DEVIZAKÖTVÉNYEK HOZAMA

AZ IMF-HITEL KAMATA ÉS AZ EURÓBAN KIBOCSÁTOTT MAGYAR KÖTVÉNYEK PIACI

2012.10.29.

Forrás: IMF, Reuters; *: az ÁKK a nem euróban folyósított IMF-hitelrészletet euróra swapolja, emiatt kissé különbözhet a költségvetés által fizetett kamat a hivatalos IMF-kamattól

A CSODKOCKAZATI FELARAK ALAKULÁSA ÉS A GAZDASÁGPOLITIKA

1. szakasz: Lehman csőd, CEE CDS spreadek megugrása, különösen a magas folyó fizetési mérleghiányú országokban (BG, RO, HU)

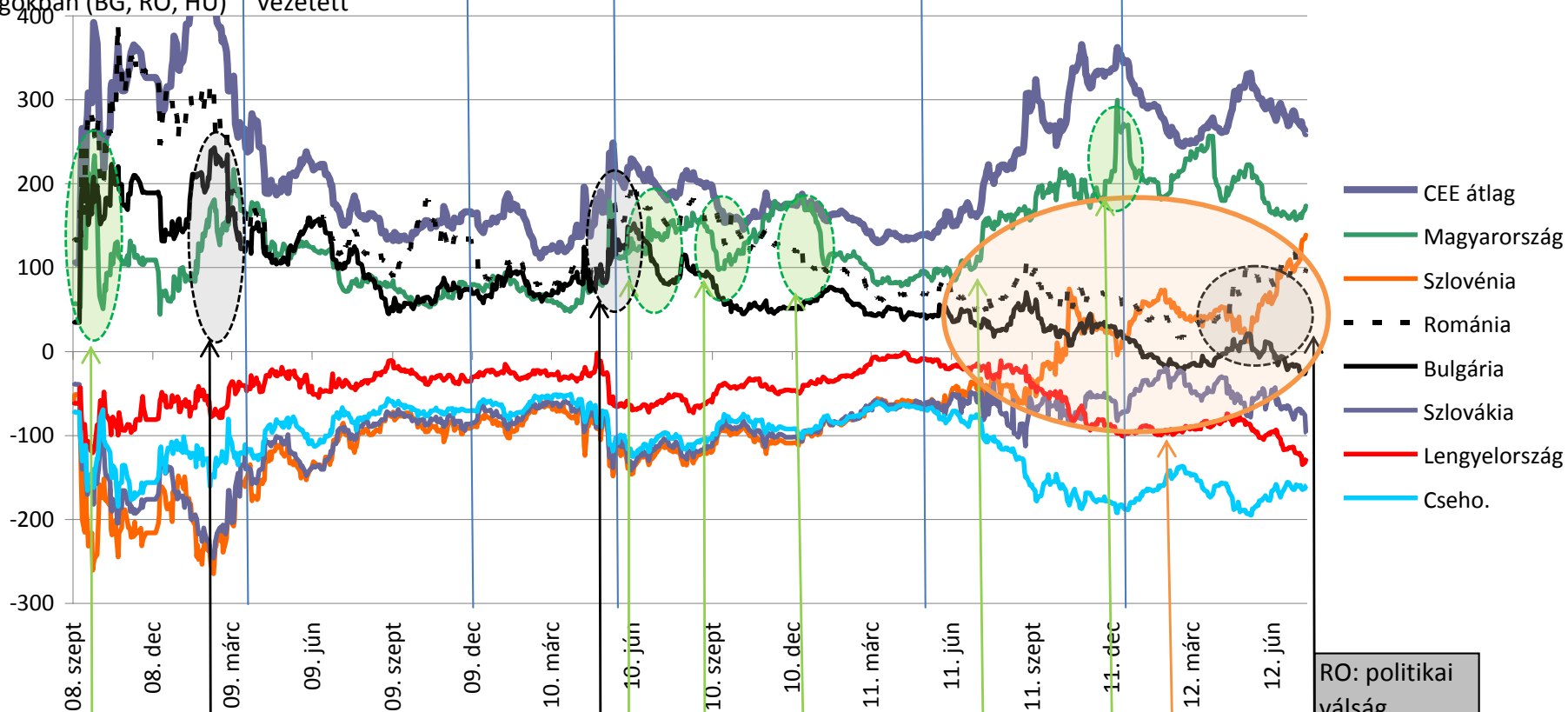
2. szakasz: a fejlett országok fiskális és monetáris lazítása konszolidációhoz vezetett

3. szakasz: kezdődik a görög válság

4. szakasz: az amerikai mennyiségi lazítás (QE2) bejelentése és indulása megnyugvást hoz

5. szakasz: mélyül az európai adósságválság

6. szakasz: CEE kikerül a fókuszából, a feltörekvő országok kötvényei iránt óriási a kereslet

HU: IMF szerződés

RO: IMF szerz.

RO: 9% körüli hiány

HU: IMF távozik

HU: Széll Kálmán terv

HU: 3 bővli minősítés

HU: szektoradók, nyugdíjreform

HU: végtörlesztés

SLO: adósság és bankválság

RO: politikai válság

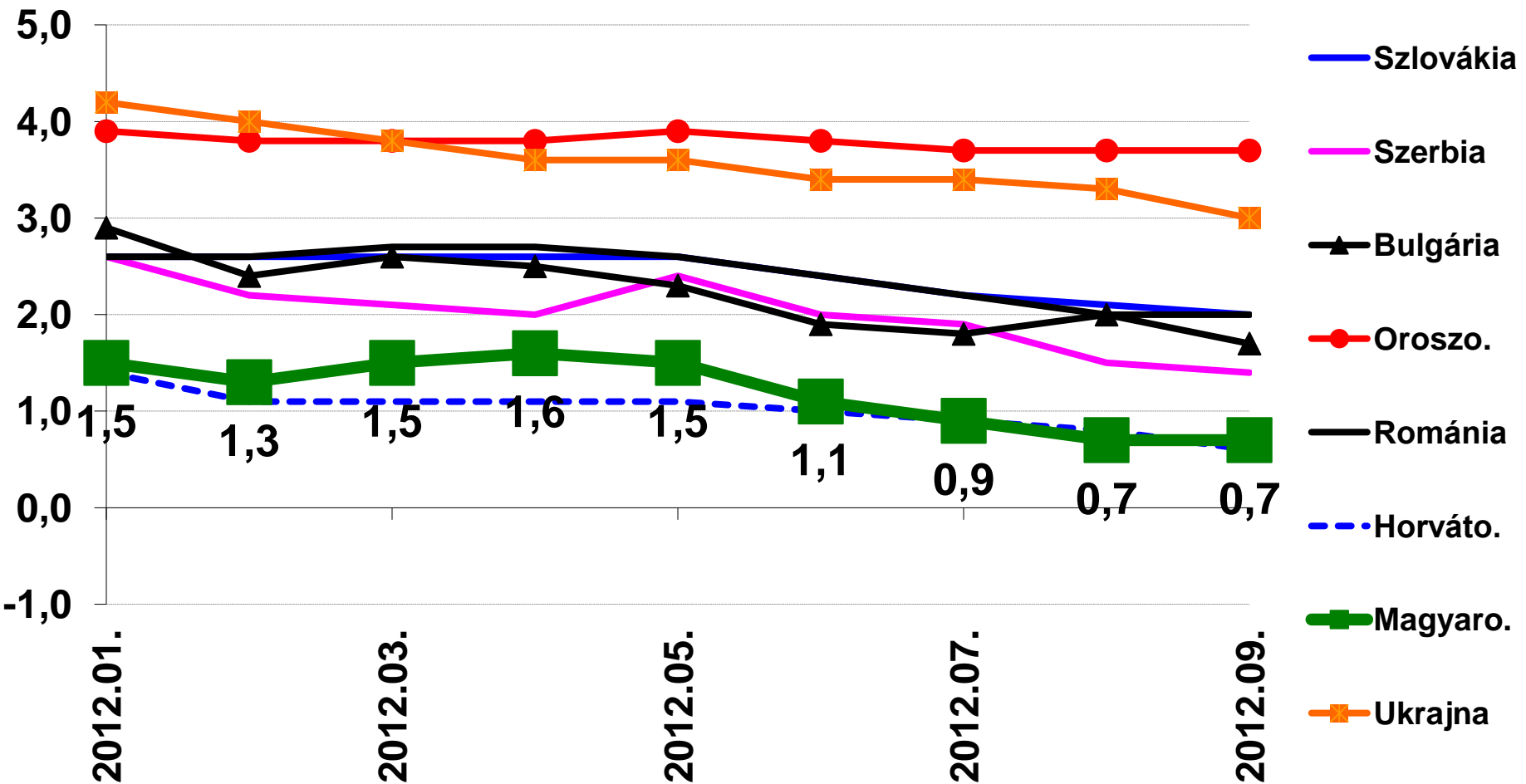
A GAZDASÁG VESZÉLYEZTETETTSÉGI FAKTORAI KÖZÉP-KELET EURÓPÁBAN 2012 ŐSZ

Veszélyeztetettségi faktorok	exportfüggőség	a gazdaság nyitottsága	a bankszektor külföldi tulajdonban	nem teljesítő hitelek a bankszektorban	függőség az európai bankközi hitelezéstől	portfólió beruházások visszafordulása	külföldi hitelkitettség	gyenge gazdasági növekedés
Oroszország	alacsony	alacsony	alacsony	alacsony	alacsony	alacsony	alacsony	alacsony
Ukrajna	alacsony	alacsony	közepes	magas	alacsony	alacsony	magas	közepes
Törökország	alacsony	közepes	alacsony	közepes	alacsony	alacsony	közepes	közepes
Lengyelország	közepes	közepes	közepes	közepes	közepes	magas	alacsony	alacsony
Csehország	magas	magas	közepes	közepes	közepes	alacsony	közepes	alacsony
Magyarország	magas	magas	közepes	magas	magas	alacsony	magas	magas
Bulgária	magas	magas	magas	magas	közepes	alacsony	alacsony	magas
Románia	magas	közepes	magas	magas	közepes	alacsony	alacsony	alacsony
Szlovákia	magas	magas	közepes	alacsony	alacsony	alacsony	alacsony	alacsony
Szlovénia	közepes	közepes	közepes	alacsony	alacsony	alacsony	magas	magas
Balti államok	magas	magas	magas	magas	közepes	alacsony	közepes	közepes

Forrás: BNE

2012.10.29.

GAZDASÁGI PROGNOZISOK VÁLTOZÁSA AZ ÉV ELŐREHALADTÁVAL

A 2013. ÉVI KÖLTSÉGVETÉST MEGALAPOZÓ MAKROGAZDASÁGI PARAMÉTEREK ELŐREJELZÉSEINEK VÁLTOZÁSA

2011 SZEPTEMBERE ÉS 2012 OKTÓBERE KÖZÖTT %

Megnevezés	Prognózisok			Eltérés	
	2012. évi benyújtott Költségvetés	2012. évi elfogadott kölségvetés (EDP jelentés)	2013. évi kölségvetési törvényjavaslat	2012. októberi EDP jelentés	2012. évi EDP jelentés - 2012. évi benyújtott kölségvetés
	2011.09.16	2011. dec.	2012.05.31	2012.10.05	
GDP	1,5	0,5	0,1	-1,2	-2,7
Belföldi felhasználás	0,6	-1,8	-2	-2,6	-3,2
Háztartások fogyasztása		-1	-1,2	-1,5	-1,5
ebből: Háztartások fogyasztási kiadása	0,2	-1,1	-1,4	-0,8	-1
Közösségi fogyasztás*		-1	-1	-1	-1
ebből: Közösségi fogy. kiadás	-0,2				0,2
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	3,2	-2	-2,3	-5,8	-9
Export	8,4	6	4,7	2,6	-5,8
Import	8,1	4,1	2,8	1,4	-6,7
					0
Infláció	4,2	4,2	5,2	5,8	1,6
Egy keresőre jutó reálbér	-2,3	-3,1	-3,2	-3,5	-1,2
Munkanélküliségi ráta	11	11	10,9	10,9	-0,1
Foglalkoztatottak száma	1,5	1,1	1,2	1,1	-0,4
Bruttó átlagkereset	2,5	4,3	4,3	4,4	1,9
Nettó átlagkereset	1,8	1,7	1,7	2,0	0,2
Bruttó adósságráta	71,8	73,9	78,4	78,3	6,5
ÁHT ESA hiány a GDP %-ában	-2,5	-2,5	-2,5	-2,7	-0,2

2012.10.29.

A KÖLTSÉGVETÉS KÖZPONTI ALRENDSZERÉ ADÓSSÁGÁNAK ALAKULÁSA (MRD FT)

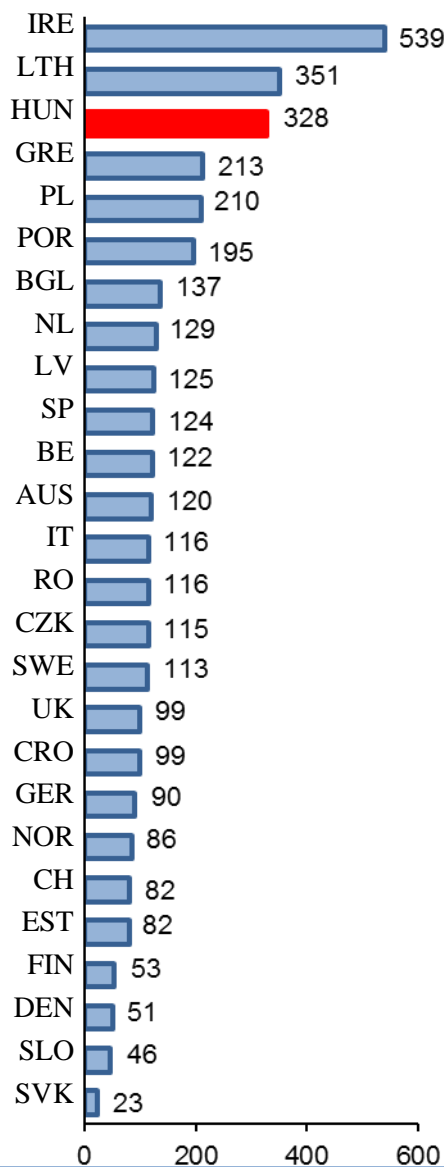
Adósság összetétele	2011. dec.	2012. márc.	2012. jún.	2012. szept.
Forintadósság	10 362,2	11 060,8	11 149,1	11 799,6
Devizaadósság	10 593,3	9 820,4	9 472,5	8 854,3
Mindösszesen	20 955,5	20 826,8	20 621,6	20 653,9

AZ OKTÓBERBEN BEJELENTETT INTÉZKEDÉSEK BECSÜLT NETTÓ HATÁSA A KÖLTSÉGVETÉS EGYENLEGÉRE (MRD FT)

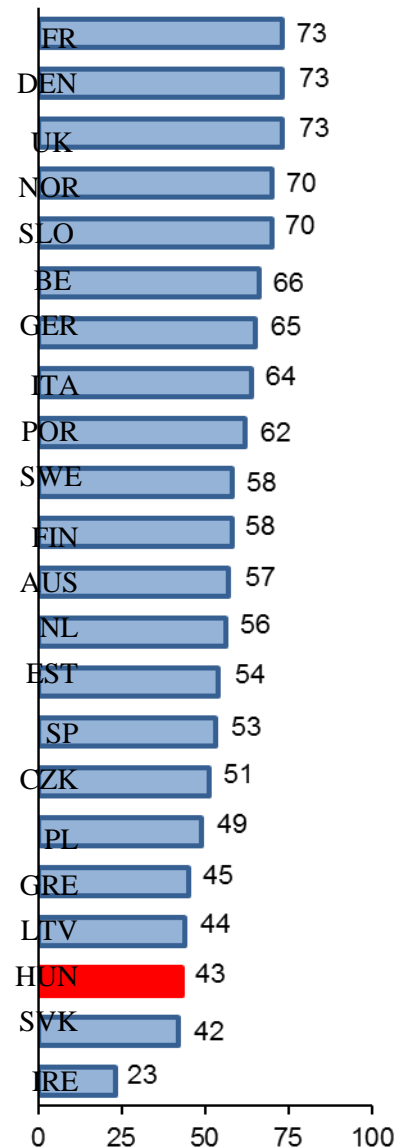
Október 2.	Bruttó	Becsült nettó	Október 17.	Bruttó	Becsült nettó
Fejlesztések európai uniós társfinanszírozásának növelése	55	27-34	Bankadó meg nem felezése	72	55-60
Bürokrácia csökkentése	30	12-16	Tranzakciós adó emelése (0.1%->0.2%)	90	65-78
Hatékonyabb bérszabályozás a közsférában	73	30-35	Tranzakciós adó további emelése a MÁK esetében	40	-
Szociális ellátások célzottságának növelése	8	7-9	Helyi iparüzési adó emelése	35	34-36
Társadalombiztosítási járulék degresszivitásának megszüntetése	51	42-47	Közműadó	40	28-33
Pénzügyi tranzakciós illeték	60	55-60	Egészségügyi hozzájárulás emelése a cafetérián belül	30	30
MÁK fizetési kötelezettségének növelése	30	29-32	Adóbeszedés hatékonyságának javítása (egyedi számlabenyújtás és ellenőrzés)	60	-
0,3%-os pénzügyi tranzakciós illeték bevezetése a készpénzfelvételre	30	26-28			
Gazdaság fehéritése	120	65-78			
Fordított ÁFA a sertés kereskedelemben, kisvállalati adózás	25	22-26			
Pénztárgépek összekötése a NAV-val	95	43-52			
Összesen	397	238-279	Összesen	367	212-237

RENDKÍVÜL VERSENYKÉPES KÜLFÖLDI TULAJDONÚ NAGYVÁLLATOK ÁLTAL DOMINÁLT FELDOLGOZÓIPAR, ALACSONY TECHNOLÓGIAI TOVAGYŰRÜZÉSSEL

A kis és nagy cégek közötti termelékenység különbség a feldolgozóiparban (%)*

100 euró hozzáadott érték előállításához szükséges bérköltség a feldolgozóiparban (Eur)

Forrás: Eurostat

*: kis cégek: 20 főnél kevesebbet foglalkoztató cégek, nagy cégek: 250 főnél többet foglalkoztató cégek

VÁLSÁGKEZELÉS MAGYARORSZÁGON (1).

- **2010–2011 hiperaktív, aktivista beavatkozás.**
- **2012-től a fordulat szükségessége nyilvánvaló:**
 - **óvatosabb, hatásmechanizmusokra jobban figyelő magatartásra, „finombeállításokra” van szükség.**
 - **Van mit kiigazítani. De ami rövidtávon „eredményes” vágás, az hosszabb távon nem biztos, hogy az.**
 - **A bizalomhiány miatt rajtunk ma egyszerre kéri számon az unió a rövid és hosszabb távú gondolkodást, ami súlyos döntési kényszerekkel jár. Bizonyára szükség lesz további lépésekre, nem találgatok.**
- **2008–2009 óvatos kivárás, kiadáscsökkentések**
 - **progresszív adózás: az egykulcsos adó kétségtelenül több száz-milliárdos lyukat ütött a költségvetésben, legyinthetnénk, hogy „ez nem jött be”, állítsuk vissza, hogy a magasabb keresetűek többet adóznak, így megszűnne a hiány. Egy másik megoldás, ha ideiglenesen bevezetnének egy emelt adókulcsot, esetleg szolidaritási járulékot. Így hosszabb távon nem feltétlenül sérülne a kormány középosztályt támogató adófilozófiája. Középrétegek védelmét magam részéről érthetőnek, a lecsúszástól való óvását fontosnak tartom, de kérdés, hogy itt hol húzzuk meg a határt.**

VÁLSÁGKEZELÉS MAGYARORSZÁGON (2)

- **A menedzselés e technikája és különösen annak kommunikációja azokban is aggodalmat váltott ki, akik a cselekvés irányával egyetértettek.**
- **2012-ben és 2013-ban óvatosabb gazdaságpolitikai magatartásra van szükség, konszolidációs és stabilizációs igény;**
- **a strukturális reformok folytatásának és befejezésének szükségessége (fekvőbeteg-ellátás, oktatás, közlekedés)**
- **az adórendszer „finombeállítása”, egyszerűsítése**
- **vállalkozói ötlet és piac nélkül az adókedvezmények hatástalanok!**
Tudomásul kell venni, hogy más vállalkozói érdeket képvisel a multinacionális cég beszállítója, mint aki kényszerből lett kis és középvállalkozó. Színesebb a vállalkozói paletta.

TANULSÁGOK (1)

A STABILITÁS ÉS DINAMIZMUS HARMÓNIAJÁNAK EGYENSÚLYÁNAK HIÁNYA KÉTSÉGESSÉ TESZI A VÁLSÁGKEZELÉS SIKERÉT!

Az állami beavatkozás és piac konfliktusának narratívája lett az uralkodó, arra hivatkozva, hogy a piaci szabályozó erők a válság megelőzésére alkalmatlannak bizonyultak, az állami aktivitás azonban piaci kockázatokat beviszi a költségvetési szférába,

Általánossá vált a (kölcsonös, külső és belső) bizalomhiány

Az általánosan elfogadottól eltérő, kipróbálatlan, az előzetes érték- és érdekharmonizációval keveset törődő cselekvési innováció alkalmazása megnöveli a megvalósítás kockázatát

A még oly tetszetős, kreatív ötletek, ha nem állják ki az alkalmazhatóság próbáját, előbb utóbb kontra-produktívvá válnak, a választott forgatókönyvtől való eltérést, a célok elérhetetlenné válását vonják maguk után, annak minden társadalmi, gazdasági következményével együtt.

MI A MEGOLDÁS? A BIZALOM HELYREÁLLÍTÁSA!

- Nagy jelentőségű a stabilitás és a kiszámíthatóság, az érdek- és értékharmonizáción nyugvó alkalmazkodási feltételrendszer biztosítása.
- Fegyelmezett költségvetési politikára van szükség, amivel teljesülnek a maastricht-i kritériumok
- Fel kell hagyni az inprovizatív lépésekkel mert erodálják a hazai gazdaságpolitikával kapcsolatos bizalmat.
- Az IMF megállapodás belátható időn belüli megkötésére van szükség, de hogy mikor lesz IMF megállapodás az nem tőlünk függ. **Magyarország tőkeszegény gazdaság, emiatt külföldi tőkebeáramlás nélkül nincs növekedés.**
- Meg kell győznünk partnereinket, hogy amit teszünk, azt őszintén, az együttműködés szándékával és nem taktikai okokból tesszük.
- A fejlődés fenntarthatósága a legkevésbé sem csak a megszorító és „lazító” intézkedések lépésektől függ, hanem a társadalmi alkalmazkodó képességeket is magában foglalja
- Nagy önfegyelemre, visszafogottságra, türelemre és konszenzuskészségre van szükség **és sajnos költségvetési kiigazításokra is.**
- **Vannak finanszírozási aknák, BKV, Volánok, Malév, MÁV, stb.**

TANULSÁGOK (3)

A LEFELÉ PÖRGŐ SPIRÁL MEGÁLLHAT, S BÍZHATUNK, HA....

a gazdaságpolitika fókuszába a gazdasági szereplők versenyképességének javítása kerül és akikben lesz annyi alkotó-készség, hogy a lehetőségekkel élni tudnak:

- folytatódik a dereguláció, bürokratikus kötöttségek csökkentése, szabályok egyszerűsítése
- érvényesül az alapvető állami feladatok hatékony végzése, a költségvetési kiadások csökkentése (nem az újabb és újabb kiigazításnak nevezett elvonás!)
- megvalósul a munkavállalásra ösztönző újraelosztás, munkaerőpiachoz igazodó képzés valóban tömegméretekben beindul
- valóban egyszerűbb lesz adózás és alacsonyabb adókulcsok a munkajövedelmekre
- hatékony EU-forrásfelhasználás

Az export-teljesítmények megmaradnak, az Euró leértékelődése segíteni fogja az EU (német) export jelentős fellendülését

A GDP visszaesésében fordulat következik be tartós lesz és a 2012 évi -1 – 1,5 % körüli éves szint jövőre legalább 1 % körül alakul, és késleltetetten, de újra beindulhat egy exportvezérelt gazdasági növekedés

A háztartások fogyasztása, a közösségi fogyasztás és a beruházások süllyedése lefékeződik, a finanszírozásban nem lesz további drámai visszaesés

A külső feltételek javulnak, az Euro zóna végre úrrá lesz bizalmi válságán

VAGYIS, HA...

Folytatódik a fiskális stabilizáció, az államháztartási hiánycél tartása, és a tényleges hiány még további nehézségek, „csontvázak” ellenére sem haladja meg lényegesen a vállalt arányt, a szükségszerű további kiadáscsökkentések, költségfelfaragások nyomán a költségvetési egyenleg viszonylag kedvező marad, képes együttmozogni a gazdasági teljesítményekkel,

A költségvetés bevételeinek drámai csökkenése sem vismajorok következtében, sem az adórendszer módosításai nyomán nem következik be, s a változások hosszabb távon fokozatos bevétel-növekedéshez vezetnek

A kormányzati teljesítmény a korábbiakhoz képest minőségileg javul, a „jó kormány” feltételei valóban teljesülnek és az ellátott állami feladatrendszerben célszerű súlyponti és ellátási ütemezés alakul ki,

A folyó kiadások egyensúlyát nem egyszeri bevételek árán biztosítjuk.

Az áldozatokat a lakosság továbbra is képes elfogadni, s bizalma lesz abban, hogy a vállaltak nyomán most, annyi csalódás után, belátható távlatban valóban megindulhat a tartós fejlődés

**KÖSZÖNÖM MEGTISZTELŐ
FIGYELMÜKET!**